

Мал таргълуллгънд оныг ӱгхмн

Амн болгъна тоод мах, ӱс болн тос гаргългъар ӱбрхн джилмудин эргцд Америкн Соединенн Штатсиг куцлгънӱ тӱбриг диилвртӱгъар хагъдлгънд—мал идшӱллгъиг цагтнь болн чикӱр, сӱӱнӱр бурдӱлгън эрки чинртӱ тӱр. Энь-заӱ уга мана теегт элвг идг ургъна.

Таньгъчин колхоз болгънд, совхоз болгънд кӱк ногъата нуурмуд, элвг идгтӱ царнъгуд олн. Приозерн, Сарпинск, Каспийск райодт тиим нуурмуд болн царнъгуд нег ӱлӱ элвг, теднӱ кӱк ногъагъинь альпийск кӱк ногъанла дӱнъгцӱлдж лхмн.

Олв зуг, мал идшӱлдж таргълуллгъна халхд бӱӱх дала ӱдл эв-аргъ куццдӱн олзлгдна гидж келдж болшго. Нидн джил малиг муугъар идшӱлдж таргълулсна учрар таньгъчин совхозмуд зурагъар темдглгддӱсн тоогъасн 29 миньгън 296 центнер мах татугъар авсмн. Зугл бод мал идшӱллгънд сӱн оныган эс тӱвснӱ ашд таньгъчин совхозмуд 13 сай гар арслнъ мӱнъгнӱ гарула харгъцхав.

Давсн джилд Приозерн района, „Сухотинский“ совхозд мал идшӱлдж таргълуллгън муугъар бурдӱлгӱлӱ, ним болсна учрар, совхозин эдл-аху 1213 центнер мах дуту авад, ик гидг гару ӱзсмн. „Польный“ совхозд болхла, эн эрки чинртӱ эдл-ахун тӱрт ямаран чигн оныг тӱвдӱсмн биш. Энӱнд хӱбнӱ центнер махна ӱннь зурагъар темдглгдснӱс 227 арслнъ мӱнъгн ик болдж туссмн. Эннь малин эццнӱ учрар гарсмн. Приютненск района, Кировин нертӱ колхозин гардвр, нег ӱлӱ зооветспециалистр мал хӱрӱлдж таргълуллгъна тӱрт амрсн оныган эс ӱгчӱсмн.

Цуг эн хамг дуту-дундс гардг учрнъ—райодин партийн советск организацс, селӱнӱ эдл-ахун гардчир болн специалистр мал хӱрӱлдж таргълулад, сӱн, ӱбдӱц чинӱтӱ мах икӱр гаргългънд бӱӱх эв-аргъиг цугтнь эс олзлдж чадсна учр гидж келх кергтӱ.

Эрки чинртӱ ним тӱр куццднъ хагъллгънд ӱзгдсн дуту-дундс эн джил давтгдх учр уга.

1958 джилд мана таньгъч 210 миньгън центнер сӱн чинӱтӱ мах гаргъх даалгъврта. Таньгъчин колхозмудар болн совхозмудар багъ гихдӱн 30 миньгън бод мал йилгъдж, сӱн идгт тӱвгдӱж таргълулгдх зӱвтӱ.

Эн эдл-ахун агъу-ик чинртӱ тӱбриг цагтнь, ӱзмджтӱ сӱӱнӱр куцӱхин тӱлӱ, колхоз болн совхоз болгънд мал хӱрӱлдж таргълуллгъна шишлнъ гурт бурдӱх кергтӱ. Таргълуллгъна гуртс бурдӱлгънд кергтӱ цуг белдврин кӱдлмшиг тӱргӱр тӱксгддж, апрель сарин шинӱр мал хаврин идгт гардг болдгар куцӱхмн.

Идшӱллгънд гарх мал йилгъдж темдгллгън, эдниг салусалуднъ пуллдж журналд бичлгън, сӱн уста болн ӱвстӱ газр йилгългън, хӱрӱлх малчнр темдглдж, эднд ирлцнъгъу заавр ӱглгън—цуг эн тоот колхозмудин болн совхозмудин зооветспециалистрин минь оданас авн кецхӱх эрки тӱрмӱднъ болджана.

Дакад идшӱлджгънд бӱӱх малиг сар болгън пуллдж, ямаран бригад ягъдж малан сӱрӱлдж йовхин тускар. тӱрӱн нӱурт йовх малчирин дамшлтин тускар олн малчнр дунд ӱргӱр цӱӱлгъдж мелӱлджӱхмн.

Эн туст совхозмудин болн колхозмудин эклц партийн, комсомольск организацс эврӱннъ гольдгч нилчӱн ӱзӱлцхӱх зӱвтӱ. Цуг партийн цӱӱлгъврин кӱдлмшиг мал таргълуллгънд, тодрха диилврмӱд бӱрлгънд зӱрӱлх кергтӱ. Малчнр дунд социалистическ дӱрлдӱ ӱргнӱр делгрӱллгън, соцдӱрлдӱнӱ йовудиг цагтнь шуӱудж хӱлӱлгън—партийн-политическ кӱдлмшин эрки тӱрмӱдин негнъ болджана.

Мал идшӱлдж таргълуллгън цагтнь, ӱзмджтӱ сӱӱнӱр бурдӱдж, государствд сӱн чинртӱ мах икӱр ӱгхин тӱлӱ шултта ноолда делгрӱлхмн.